

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2010. október 18.

**KÖNNYŰIPARI
ALAPISMERETEK**

**KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI
ÉRETTSÉGI VIZSGA**

**JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI
ÚTMUTATÓ**

**NEMZETI ERŐFORRÁS
MINISZTERIUM**

Fontos tudnivalók

A javítási-értékelési útmutatóban feltüntetett válaszokra kizárólag a megadott pontszámok adhatók.

A megadott pontszámok további bontása csak ott lehetséges, ahol erre külön utalás van. Az így kialakult pontszámok csak egész pontok lehetnek.

Teszt jellegű kérdéssor

1. A képen látható ábrák melyik két korszakot ábrázolják? 2 pont
(Írja a helyes választ a kipontozott helyre!)

forrás: Szűcs Ágnes: *Művészettörténet-Divattörténet Műszaki könyvkiadó, 2003 2. ábra 47., 59. oldal*

A helyes válasz: **barokk**

empire

2. A felsorolt fogalmak közül melyik nem illeszkedik a többihez? 1 pont
(Írja a helyes választ a kipontozott helyre!)

- A) himation
- B) khiton
- C) bisszosz
- D) peplosz
- E) khlamüsz

A helyes válasz: **C) bisszosz**

3. A felsorolt viselettörténeti korszakokat írja a táblázatban található megfelelő fogalmak mellé! 5 pont

kotornusz	ókori görög
ágyékkendő	őskor
redingote	klasszicizmus
magas derekú, hosszú, talpalóval ellátott pantalló	empire
kupolaformájú szoknya, krinolin, pagodaujjak	historizmus

Őskor, ókori görög, reneszánsz, klasszicizmus, empire, historizmus
A helyes válaszokra 1-1 pont, összesen 5 pont adható.

4. A felsorolt fogalmak közül válasszon ki hat reneszánsz ruhadarabot!

6 pont

Reneszánsz ruhadarabok
ökörszáj cipő
bő, cserélhető ruhaujjak
Medici-csipkegallér
elöl kitömött zeke
combközépig érő puffancs nadrágok
Stuart-gallér

ökörszáj cipő
 szmoking
 szarv főkötő
 bő, cserélhető ruhaujjak
 Medici-csipkegallér
 houppele
 mi-parti
 elöl kitömött zeke
 combközépig érő puffancs nadrágok
 csuklyás köpeny
 Stuart-gallér

5. Melyik korszakhoz melyik fogalom kapcsolódik?
 (Írja a megfelelő oszlopba a helyes választ!)

4 pont

Ókori Egyiptom	Ókori Róma
kalaszírisz	tunika
ékszergallér	palla
senti	tóga
mézgával keményített vászonkötény	pallium

tunika
 kalaszírisz
 palla
 ékszergallér
 tóga
 senti
 mézgával keményített vászonkötény
 pallium

6. Melyik ókori viselettörténeti korszakot jellemzi az alábbi leírás? 1 pont
(Írja a helyes választ a kipontozott helyre!)

A női viselet leghangsúlyosabb eleme a harangformát idéző, lefelé bővülő, fodrokból álló, fűzött derekú hosszú szoknya. Felső testükön elől a melleket szabadon hagyó, szűk, rövid ujjú mellényt hordtak. Ruháikat szabással alakították ki. Gazdagon ékszerezték magukat.

A férfiak öltözetét az egyszerűség jellemezte. Díszített szegéllyel ellátott inget, ágyékkötőt, rövid szárú nadrágot viseltek.

A helyes válasz: **ókori krétai viselet**

7. Melyik időszakhoz melyik fogalom kapcsolódik? 3 pont
(Kösse össze a megfelelő párokat!)

1960-as évek	hippidivat
1980-as évek	raglánujj
Szecesszió	reformruha

A helyes válaszokra összesen 3 pont adható.

8. Az alábbi fogalmak közül válasszon ki hármat, amelyek az 1930-as évek viseletét jellemzik! (A kiválasztott fogalmakat írja a kipontozott helyre!) 3 pont

- A) fibulával záródó, prémmel díszített bő köpeny
- B) magas nyakú, elől gombos, kenderkóccal kitömött zeke
- C) strandöltözetek**
- D) surcot
- E) magas talppal megerősített bőrharisnya
- F) áttetsző, pliszírozott hatású kalaszírisz
- G) Norfolk-zakó, golfnadrág**
- H) „fiókszebes” ruha**

A kiválasztott fogalmak: **C) strandöltözetek**
G) Norfolk zakó, golfnadrág
H) „fiókszebes” ruha

9. Válogassa ki a felsoroltak közül a vászonkötés jellemzőit! 3 pont
Jelölje választát aláhúzással!

- Legérzékenyebbek a varratsérülésre.
- Vannak lebegő fonalak.
- Lazább szövetszerkezetűek.
- Átlós irányú mintázottságot mutathat.
- Könnyen formázhatók.
- Fonalcsúszásra kevésbé hajlamos.
- Varratsérülésre érzékeny.
- Felülete sakktáblaszerűen mintázott.
- Felületéről a fény szétszóródik.
- Nehezen alakíthatók.
- Felülete bordázott.
- Fonalcsúszásra hajlamosak.

Két helyes válasz ér 1 pontot.

10. Határozza meg, hogy melyik állítás igaz az alábbi meghatározásra! 3 pont

A lánc- és vetülékfonalak a szövet szerkezetében derékszögben keresztezik egymást, ezért a szövet szakítószilárdságát a szövetet alkotó fonalak szakítószilárdsága határozza meg.

- Az állítás is és az indoklás is helytelen.
- Az állítás nem igaz, de az indoklás önmagában helyes.
- Mindkettő igaz, de nincsenek összefüggésben.
- Az állítás igaz, de az indoklás nem.
- Az állítás és az indoklás is helyes, és az indoklás valóban meg is magyarázza az állítást.

A helyes válasz: c

11. Válogassa szét a csoportosítás szerint a fogalmakat! 8 pont
Töltse ki a táblázatot!

fátyollapok, malivatt, írezőkád, voltex, felvetőállvány, keresztcsévéző gép, lamella, malipol, malivlies, borda, filc, lánchenger, szárítószekrény, műbőr, habhátú textíliák, nyüst

Láncfonalak előkészítése	Nem szőtt textíliák
Írezőkád	Fátyollapok
Felvetőállvány	Malivatt
Keresztcsévéző gép	Voltex
Lamella	Malipol
Borda	Malivlies
Lánchenger	Filc
Szárítószekrény	Műbőr
Nyüst	Habhátú textíliák

Két helyes válasz ér 1 pontot.

12. Nevezze meg, hogy melyik szálanyaggal kapcsolatosak az alábbi műveletek! 2 pont

A textilipari szempontból hasznos rostokat a használhatatlan kórótól feltárási műveletekkel választják el. A feltárási műveletek az alábbiak lehetnek: mechanikai, mikrobiológiai és vegyi. A mechanikai feltárás a legegyszerűbb és legolcsóbb eljárás, ebből durva, merev és szennyezett rostok adódnak. Ilyen módon csak az értéktelenebb, rövid kórót tárják fel. A feltárás biológiai eljárással, ún. mikroorganizmusok segítségével, áztatással történik.

A szálanyag neve: **len**

13. Kösse össze az összetartozókat! 3 pont

Tilolás **Az összetört fás részek kiporolása.**

Mercerezés **A szálak fényének növelése lúgos kezeléssel.**

Karbonizálás **A növényi szennyeződések elszénesítése savas kezeléssel.**

14. Egészítse ki a következő szöveget!

6 pont

A bőr megfelelően nagy nyúlékonyságú, szilárdságú és varrható, bírja el a **vasalás** során fellépő hőhatást, dörzsöléssel, valamint izzadsággal szemben fokozottan **ellenálló**, színegyenlőtlenségeket nem mutathat. Vízzel szemben rövidebb-hosszabb ideig ellenálló, tisztítható, ápolható.

A tűzéssorral gyengített bőr megfelelő **szilárdságú**, mérsékelt maradó nyúlású legyen, vízcsepp hatására ne **foltosodjék**, viselés során ne szalonnásodjon, a fedőréteg a bőrhöz mind **száraz**, mind nedves állapotban jól **tapadjon**.

Minden helyes válasz 1 pont.

Feladatok

15. Ismertesse a román kori női viseletet!

7 pont

Az egyszerű nép viseletét **ruharendeletekkel szabályozták**, sötét színű, durvább anyagokból készült ruhadarabokat hordhattak, díszítést, ékszert nem alkalmazhattak. Az udvari öltözetek azonban élénk színű (pl. égbék, füzöld, sáfránysárga, vörösesbarna stb.) **bársonyból, brokátból, lenből vagy selyemből** készültek. A XI. században **tunika formájú alsóruhát és bővebb, hímzett felsőruhát (bliaud)** viseltek. A XI. századot követően a román kori női ruha két részből állt: **az alsóruha a cotte, a felsőruha a surcotte** lett. Kabátként **fibulával** (csattal vagy kapoccsal) záródó **köpenyt** hordtak. A XII. században a nők hosszú ujjú, egyenes vonalú, bokáig érő ruhájukat övvel fogták össze. **Díszcsatok, ékszerek** egészítették ki az udvari öltözeteket. A férjes asszonyok fedetlen fővel nem mutakozhattak.

A kiemelt szövegrészek figyelembevételével összesen 7 pont adható.

16. Ismertesse a gótikus női viseletet!

8 pont

A gótikus kor ideálja a nyúlánk, karcsú, tartásában jellegzetes **S vonalat** mutató nő.

A korszak női viseletére jellemző a **szűk, gombokkal ellátott, fekete betéttel kiegészített, V kivágású felsőruha**. A felsőruhát **hosszú uszályos szoknyarésszel**, bő, **tölcsér-, szárnyas, zsák- vagy zacskós ujjakkal**, gyakran **ráhímzett családi címerrel** látták el. A felsőruha oldalát ívesen vagy szögletesen kivágták, így láthatóvá vált az alsóruha.

A **hermelin** elengedhetetlen kellék volt. Jellegzetes fejfedő volt a **szarv főkötő**, valamint a **hennin**.

A kiemelt szövegrészek figyelembevételével összesen 8 pont adható.

17. Ismertesse az alábbi képen látható férfiöltözetet!

10 pont

forrás: Szűcs Ágnes: Művészettörténet-Divattörténet Műszaki könyvkiadó, 2003 I. ábra 48. oldal

A XVII. századi barokk udvari viselet jellegzetes férfi öltözete a **bő, ujjain szalagsokrokkal átkötött, csipkefodrokkal és csipkezsabóval díszített selyeming, a boleró hosszúságú, rövid ujjú, gombolás nélkül, mellényként viselt zeke, valamint a térd fölé érő, bő, szoknyaszerű nadrág (rhingrave), amely alatt egy térd alatt szalagokkal megkötött, buggyos térdnadrágot viseltek. Az öltözéket hímzések, szalagok, csipkék díszítették. A férfiak allonge parókát hordtak. Lábbelijük a brokátból vagy bársonyból készült, sarokkal ellátott, csatokkal vagy szalagokkal, hímzéssel díszített félcipő.**

A kiemelt szövegrészek figyelembevételével összesen 10 pont adható.

18. Ismertesse a gyapotszedés módszereit!

4 pont

A gyapot szedése történhet **kézzel és géppel.**

A kézi szedés **lassúbb, de ilyenkor a gyapot alig szennyeződik. Minőségileg tehát előnyösebb, mert csak az érett fehér szálnyalábokat szedik le, illetve válogatásra is lehetőség van.** Egy gyapotszedő napi teljesítménye 25–30 kg. A kézi szedést a magtokok beérésétől a fagyok beálltáig többször kell megismételni.

A gépi szedést a munka meggyorsítása, könnyítése és a költségek csökkentése érdekében fejlesztették ki. A szedőgépek légszívással vagy forgó orsóval dolgoznak.

19. Írja be a táblázatba a len megfelelő tulajdonságait!

7 pont

<u>Fő alkotóanyaga</u>	Cellulóz
<u>Oldószer</u>	Réz-oxid-ammónia
<u>Lúgok hatása</u>	A lúgok hidegen nem károsítják. Lúgban főzve természetes fényét elveszti, szakítószilárdsága a pektin kioldódása következtében jelentősen csökken.
<u>Savak hatása</u>	A savak már híg állapotban is károsítják.
<u>Fehérítőszer</u>	Hipoklorit oldat szobahőmérsékleten alkalmazható, meleg lúgos közegben hidrogén-peroxid.
<u>Hő hatása</u>	A hő hatására érzékeny, 100 °C feletti hőmérsékleten szakítóereje gyengül, majd erősen csökken.
<u>Égése</u>	Mint a papír. Könnyen meggyullad, az anyagszélek izzanak, könnyű széteső hamuja van, a füst szaga, olyan mint az égett papír, égésterméke szürke hamu, amely a rostszerkezetet megtartja.

Minden helyes válasz 1 pont, a megadottól eltérő helyes válasz is elfogadható.

---

20. Jellemezze az irharéteget!

4 pont

Az **irha** a bőrgyártás szempontjából a legjelentősebb bőrréteg. A bőr vastagságának 85-88%-át teszi ki. Az irharéteg nem sejtekből áll, fő tömegét **kötőszöveti rostok alkotják**. A **rostok bonyolult felépítésű szövedéket alkotnak**, minden irányban sűrűn összefonódnak, amelyet leginkább a nemezhez lehet hasonlítani. A bőr értékes mechanikai tulajdonságait (pl. szilárdság, nyúlás) éppen ezeknek a vég nélküli, **sűrűn összeszövődött rostoknak** köszönheti.

Az irhának a felhám felé eső része (barkarétege) képezi a készbőr színoldalát, a hájashártya felé eső része pedig a bőr húsoldala.

21. Hogyan történik a bőrök fedőfestése?

4 pont

Festéskor a bőrt nem oldódó porfestéssel fedik be, amit kötőanyaggal rögzítenek, eltakarva a felületet. Ezt az eljárást fedőfestésnek nevezik. A fedőfestéssel és appretálással meghatározzák a készbőr végleges megjelenési formáját. A zsiros felülethez a fedőréteg nem tapadna jól, ezért a bőrt **zsírtalanítják**, ezután **alapoznak**.

Az alapozást a **kenéssel** kezdik. A **fedőréteget** több rétegben viszik fel, az egyes rétegek felvitele után a bőrt **szárítják**. A **felvitel történhet szórással és öntéssel**.

22. Ismertesse, hogyan lehet a malimó kelmét készíteni, és nevezze meg alkalmazási területeit!

6 pont

A malimó kelmék **három fonalrendszerből**, vetülék-, lánc- és varrófonalokból készülnek, vagy **két fonalrendszerből**, vetülék- és varrófonalrendszerből állnak. **A vetülékfonal- és a láncfonalrétegeket a varrófonalak láncöltéssel varrják össze.** Az átvarrás közben a tűk sok helyen a vetülékfonalakat is átszúrják. Ezzel csökkentik a fonalcúsúságot, és növelik az alaktartóságot. **A kelme szövetszerű, de a fonalkeresztvezetések mégsem olyanok, mint a szövetben. A szemek és láncöltések miatt hasonlítanak a kötött kelmékre is. A textília jellegét a fonalak száma, sűrűsége, vastagsága és a nyersanyag határozza meg.** Díszítőcérnák alkalmazásával különleges felületű mintázat, domborhatás alakítható ki.

Felhasználási területe az alkalmazott nyersanyag és a fonal jellege szerint nagyon széles körű. **A portörülő ruhától a felsőruházatig, a bútor- és lakástextíliáig** sokféle célra használható.

Készítés 4 pont, alkalmazás 2 pont.